

Bahtı odlar gürda gerezisi - Kasım 1989

Ebdülkeli bey Emircan of herdeden fermanı tennimesi

görsödiye çürüm tennimesi si fesi ve i edimni hadimni
Ebdülkeli bey Sireli bey oğla Emircan of 1870'ci ilde
Azerbaycanın Səhi Şerhinde vaxtdan olmuşdur.

Ebdülkeli bey - 1876-1883 illeri arasında Səhi Şerh mə-
-tebində olmuşdur. Sonra ~~Tiflisdə Aleksandr İvanski mada-
-Hinter institutına gəhət olmuşdur~~ **Moskova da Hukuk**

Abdülkeli bey - sonralar Azərbaycanın məhər müəllimi of
hadim Şerhi tennime S.M. İsmailov (1866-1942)
h. Məhəmməd bəy of (1864-1928) S. Abdurəhman bəy le
(1860-1922) birlilikdə olmuş və yəqin vaxtda olmuşdur.

1888- de təhsilini tamamlayaraq **Ebdülkeli bey Amircan**
of Şerhinde olan müəllimlər məktəbinə müəllim təyini
olmuşdur. Məktəbdə Azərbaycan dilində dərs keçilməsi,
Rus dilində öyrənilməsi, Vətən - Coğrafiya, təbiət
şünaslığı və mədiniyyatın tədrisi Şerhində olan
rolu böyük olmuşdur.

E. Amircan of o tarixdə kəndə gələn heç bir müəllim ol-
muşdur. Tennime mərkəzi Temur Beyzadə bəy (1862-
-1937) tarixlərdə bərabər çalışmışdır. Ebdülkeli bey Amir-
-can of o tarixdə evlənməmiş. Ağrı tarixdə fəxrətli Bəhriyə
gələn Amircan of Azəri və Rus dillərində dərs vermiş
və dərslik işlərində ~~müəllimlik tədrisi yapmışdır~~ **ماله قسری**
Bir çox Şerhliklərdə dərs vermişdir.

(1906-1907) - nci illərdə Bahtı **Məhəmməd** kəndində
işləmişdir.

1917 Sənəsi Pubert ayında Rusya da imhitalı olmuşdur. Oza-
-man E. Amircan of Sənəsi illərində məğul olmuşdur.
1918 Sənəsi mərtəbə (18-22) sənədi Cəfərin döşən nizamı
Ermeni Esgerləri 30. Cənəyə gələn Azəriləri öldürmüşlər.
Bərdə Bəhriyə olan mərkəzi kəndin Ermeni Əzəsi

Sarayın selimeti ile olmus. O zamanda Saray-
'ın Emri ile Ermeniler Azerbaycan ordusuna alınmış-
lar. Baharda bu hatların her birinin alınması-
nda Abdülkeli Amircan'ın büyük rolü olmuştur.
E. Amircan'ın 27. martta bu hatın Milli müslimen
sırası Erzurum seçilmiştir.

1918. mayıs ayının 28. inde Milli Azerbaycan demokratik
Cumhuriyeti ilan edilmiştir.

Azerbaycan nazirler sırası Sedri Feteli han heyeti-
nin başkanlığında E. Amircan'ın Maliye nazirliğinin
edilmiştir. 17. VII-1918. de E. Amircan'ın vakti istifası
ile hehmet felaketle karşılaşmıştır.

15. 9. 1918. de Azerbaycan hehmeti bölüce ünser-
lerden temizlendikten sonra, Genceden Bakıya ka-
-şınmıştır. E. Amircan'ın Baharda Vezirliğinde vakti
sözde deforme etmiş, aynı sene hehmetin 6. de E. Am-
-ircan'ın maliye naziri Vezirliğinden ayrılmış, Bakı ka-
-han denismenliğine girmiş.

1918. Ekim ayının 7. inde Amircan'ın devletli bir
sözde Parlemantaya Erzurum seçilmiştir.

1918. Ekim ayında Feteli bey hehmeti istefa ettiğinin-
den E. Amircan'ın vakti Vezirliğini bırakmıştır.

1919. Sene Baharda hehmeti vakti hehmeti vakti hehmeti
başladığında E. Amircan'ın ~~hehmeti~~ vakti hehmeti
başladığında hehmeti.

1920. Nisan ayının 27. inde hehmeti hehmeti hehmeti
sonra Abdülkeli Amircan'ın Azerbaycan terk edersen
İstanbul'a gelmiş. 1948. Sene İstanbul'da
vefat edilmiştir.

Sözün-Möhtem Aliyev

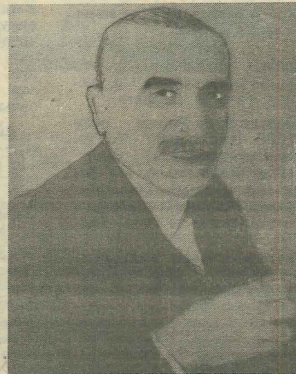
Türkiye'ye tescim eden Hazan İsmaili

10.3.1990

ЭБДУЛЭЛИ БЭЈ ЭМИРЧАНОВ

БУ БАРОДӨ ИЛК ДӨӨӨ

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 2081

Э. Эмирчанов өтөн өсрин акырларында Ленкорана көчөрөк, мүөллим ишлемши, көркөмлү маарифчи Тежуру бөј Байрамбековла (1862—1937) бирликте бир чох мөдөни-маариф төдбирлерини һөјәтә кеңиримшидир. О, һәмич шәһәрде дә илге гурмушдур.

Өсрин авәлләринде Бақия һөчөн Эмирчанов шөһөрни рус—Азербәҗан мәктәпләринде дәрс демәклә јанашы, дәвләт идәрәләринде вә мухта-лик ширкетләрдә мүнәсиб вәзифәләринде дә ишләмишдир. О, Бақияда фәәлијәт көстөрөн бир сыра мөдөни-маариф чөмјәтләринин фәәл үзү олушду, Азербәҗан мүөллимләринин I (1906-чы ил) вә II (1907-чы ил) гурулталарында јакындан иштирак етмишдир.

1917-чи илде Русияда фәврал—буржуа ингилабы баш верди. Э. Эмирчанов сјәси һәдисәләре гошулду. 1918-чи ил мартын 18-ден 22-дә Бақияда чөһөдән гајыдан низами ермәни ескөри бирликләри 30 миңә јохын азербәҗанлыны гырды. Онлар С. Шаумјәнин көстөрүшүн илә Бақы Советин гошуну тәркибинә дахил едилмишдир. Шәһәрде бу гыргыннын гаршысыны әлмәга чалышанлардан бири дә Э. Эмирчанов иди. О, мартын 27-дә јаранмыш Милли Мүсәлман Шурасы Мүвәғәти Ичрајиә Комитесинин үзү иди.

1918-чи ил мөјһүн 28-дә Азербәҗан Демократик Республикасы е'лан олуңду. Битөрөф Э. Эмирчанов Азербәҗан Республикасы назирләр Шурасынын сәдри Фәтәлихан Хојсқинин (1875—1920) тәшкил етдји И һөкүмәт кабинетинде (17. VII. 1918) министрә тәјһин олуңду. Онуң рәһбәрлијин алтында Азербәҗан һөкүмәт Банкы фәәлијәтә башламышдур.

Бақы 15. IX. 1918-чи илде ојунчөк Центросәки диктатурасы гүвәләриндән тәмизләндикдән сонра, Азербәҗан Республикасы һөкүмәти Көчөрдән Бақыја көчүш вә Э. Эмирчанов өз вәзифесини бурада ичра етмишди. Һәмич ил октябрнын 6-да һөкүмәт кабинетинде бөзи дејишкликләре өләгәдәр Эбдүләли бөј Эмирчанов өз вәзифесиндән азәд олуңмуш, һәмич күндән дәвләт нәзәрәтчисә вәзифесини тутмушдур.

Э. Эмирчанов 1918-чи ил декабрнын 7-дә Бақияда тәнтөнәли сурәтдә ачылымшы Азербәҗан парламентинә үзә сечилимшидир. О, парламентдә битөрөфләр гуруна дахил иди.

1918-чи илин декабринда Ф. Хојсқинин кабинетин исте'фәја чыдығы үчүн Э. Эмирчанов тутдуғу вәзифени тәрк етмишдир.

1919-чу илин орталарында харич өлкәләре тинарәт өләгәлери јарәтмә үчүн Э. Эмирчановун јакындан иштиракы илә Бақияда «Дәјәнат» ширкәти јарәдлиймишдир. Һәмич дөврдә Бақияда һөјәтә кеңирилән бөј сыра мөдөни-маариф төдбирләринин тәшкилатчыларындан бири дә Э. Эмирчанов иди.

1920-чи ил апрелин 27-дә баш верән һәдисәләрдән сонра Эбдүләли бөј Эмирчанов Азербәҗаны тәрк едөрөк Истамбула көчүш вә 1948-чи илде орада вәфат етмишдир.

Мөвсүм ӘЛИЈЕВ.

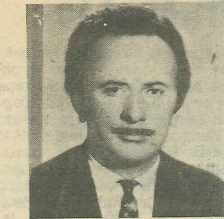
зәндә дөстәси дә'вәт олуңарды.

Мусиги мөдәнијәтимизин инкишафында классик хәнәндәләримизин бөјүк хидмәтләри олушдур. Тәсәдүфи дејил ки, Азербәҗан халқыннн ичәрисиндән өз мәләһәтли, көзәл сәси, бөјүк сәнәти илә бүтүн Гәфғәздә, Јахин вә Орта Шәргдә мәшһур олан һачы һүсү, Мөшәди Иси, Эбдүлбағи (Булбулчәк), Чаббар Гарјағды оғлу, Эбүлһәсән хан Иғбал, Азәр Солтан, Мирзә Мөһәммәд һөсан, Шәкили Әләскәр, Мәлибәли һәмид, Мөшәди Мәммәд Фәрзәлијев классик мусигимизин инкишафында көркөмли рол ојнамышлар. Шушанын өн көркөмли хәнәндәләри һачы һүсү, Мөшәди Иси, Кештәзлы һәшим, Эбдүлбағи (Булбулчәк), Чаббар Гарјағды оғлу, Шәһнәз Аббас Көчөчи оғлу Мөһәммәд вә мәшһур тәрзән Сәдүгһан һөмин мәктәбин јетирмәләриндир.

ХАРРАТ ГУЛУНУН мусиги мәктәби Азербәҗан мусиги мөдәнијәти тарихиндә мөстәсна өһәмијәтә мәликдир. Бу, сөзүн әсил мөһәсиндә илк мусиги мәктәби иди. Чүнки истәр классик мугам мусигисинин өјрөнлимәсиндә вә истәр сәдә вә вокал кардларыннн јетирлимәсиндә чох чыдым фәәлијәт көстөрмишдир.

Харрат Гулунон өлүмүндән сонра Шушада көчөн өсрин 80-чи илләриндә Кор Хәлифә едл бирикс мусиги мәктәби ачымышды. О, төбәләре мугам окумағы, тәр вә каманча чалмағы өјрәдирди. Бир чох мусигичи јетирән бу мәктәб Кор Хәлифәнин өлүмүндән сонра бағланмышды.

XIX өсрин орталарында хәнәндә сәнәти илә өләгәдәр оларар тар, каманча вә с. әләтләре дә төкмиләшәр, өјни заманда јени ифа үсүлләри мөјдәна чыхырды. Халг хәнәндәси Чаббар Гарјағды оғлунон Шәрг мусигисинә аид јазыларындан мө'лум олур ки, көчөн өсрин әввәлләриндә каманча үч симли, тәр исе беш симли иди. XIX өсрин икинчи јарысында тар төкмиләшдирлимишдир. Бөјүк тәрзән Сәдүгһан тарын гурулушунда дејишкликләр едөрөк, тардан олан артық пәрвәләри атымыш, ону дөшү үзәриндә чалмыш вә тәрә алты сим өләвә едөрөк, онларын саманы 11-ә чатдырмыш; беләликлә, јени Азербәҗан тарнын ичәд етмишди.

Азербәҗан Сәһнә Дуһуһы

КУШӨНИ АЗЕРБАЙЖАН ССР ӘМӘКДАР ИНЧӨСӨНӨТ ХАДИМИ ФИРИДУН БӘЈ ШУШАЛЫ АПАРЫР.

2. Биз көчөн сөһбәтимиздә Азербәҗанда халг мусигисинин инкишаф тарихиндән, хүсүсилә классик мугам мусигисиндән вә хәнәндәлик сәнәтинин мугам мусигиси илә сых өләгәсиндән гысача мә'лумәт вердик. Бүкүнкү сөһбәтимиз исе истәр халг мусигисинин вә истәр сәдә вә вокал кардларыннн јетирлимәсиндә чох чыдым фәәлијәт көстөрмишдир.

ГӨДИМ вә марағлы бир тарихә мәлик олан хәнәндәлик сәнәти мусиги мөдәнијәтимизин мугам инкишаф дөврунү әһәтә едир. Азербәҗан классик мугамларыннн инкишаф тарихи онларын ифачылары олан халг хәнәндәләриннн сәнәти илә өләгәдәр олушдур. Чүнки әсрләр бөјү мугамлары ифа едән, ону зөһкәйләшдириб һәсилдән-һәслә төгдим едән мөһ хәнәндәләр вә халг мусигичиләри олушлар. Бу халг мусигичиләри мугамлары емилир јолларла инкишаф етдириб орижинал ифачылыг мәктәби јарәтмишләр.

Ашыглар исе көнд мөчлисләриннн јарашығы олушлар. Көнд тојларында ашыглардан башга журначы дөстәләри дә чыхыш етмишләр. Лакин бөјүк тојларда һәм хәнәндә, һәм дә ашыг дөстәси иштирак едәр вә нөвбә илә охујарды.

Ашыг сәнәти өз әдәби гыдасыны зөһки халг шәриндән алырдыса, хәнәндә сәнәтинин әдәби мөнбәји классик Азербәҗан әдәбијәти, хүсүсилә гәзәләр иди. Хәнәндәләр халг маһналарындан да кеңиш сурәтдә истифадә едирдиләр. БИР чох тарихи мөнбәләрдән ајдын олур ки, XIX өсрин биринчи јарысында мө'луматин азлығы һәр өддәмдә һисс олуңду. Лакин әлдә етдјимиз бөзи мөнбәләре вә мө'хәзләре истинадән дөмәк олар ки, хәнәндәлик сәнәти орта өсрләрдә шөһәрләрин инкишафы илә өләгәдәр мөјдәна кәлимишдир. О заманлар хәнәндәләр әссас шөһәр е'яһнарыннн дузәлткчиләри зифәтләрдә, тој шөһликләриндә, карван сәрјаһларда, чәјханаларда вә јәрмаркаларда чыхыш етмишләр.

БӨЙÜК Азербәҗан мугамчысы Низами Кәчәвиннн һөјәт өз јарадычылыгы бүтүн дөврләрдә әдәбијәтшүнаслығымызын дигәт мәркәзиндә олушдур. Әдәбијәтшүнаслығыннн ән нөһкәк сымасыннн јарадычылыгына бикәнә гәлән әдәбијәтшүнаслығымыз олмайыб, Истәр өтән әсрләрдә, истәр сә дә инди.

Азербәҗан нязамшүнаслығынын шәрти оларга ики мәрһәләгә ајырмағ мөмкүндүр: ијриминчи әсрә гәдәр әдәбијәтшүнаслығымыз ән нөһкәк сымасыннн јарадычылыгына бикәнә гәлән әдәбијәтшүнаслығымыз олмайыб, Истәр өтән әсрләрдә, истәр сә дә инди.

Сонрақ дөврләрдә А. А. Бакыхановун, М. Ф. Ахундовун вә М. Ә. Тәрбијәтин Низами ирсинә дәрән марағы XX өсрин әввәлләриндә шаир һәггәндә хүсуси арашдырмаларын јарәтмәси илә итичәләнди. Бу мөһәдә М. М. Ахундовун «Шейх Низами» (Кәңә, 1909), Ф. Көчәрлиннн «Азербәҗан әдәбијәти тарихи материаллары» (Бақы, 1925) китаблары хүсүсилә гүмәтлидир.

Азербәҗан совет әдәбијәтшүнаслығында Низамијә һәср едилән илк санбалы арашдырмалар сымасында М. Рәфилиннн «Низами» (Бақы, 1939) әсәри сечилди. Умујәтлә, 1939—1941-чи илләр арасында Азербәҗанда Низаминнн һөјәт өз јарадычылыгына даыр онларча зифәтәли мәгәлә вә монографја јазылмышдыр.

1941-чи илдә Низаминнн анадан олмастынын 800 илк јубилейинә һәм Азербәҗанда, һәм дә бүтүн ССРИ-дә жөһиш һазырлағы ишләри апарылды. Лакин мө'лум сәбәбләре көрә бу јубилейин кеңирлимәси јәһнә 1947-чи илдә баш тутду.

АЗЕРБАЙЖАН совет нязамшүнасларындан Н. Араслы, М. Ибраһимов, М. Рофили, М. Гулузада, Ә. Агајев, М. Әлишадә, М. Ариф, Ә. Сәидәдә һәлә гырхынчы илләрдән башлағар, Низами ирсини јени-дән онун доғма халына гәтәрилмәсиндә, даһа дөғру-сү, бу ирсин өјрәнлимәси, тәрғүчмәси вә тәбәғи саһәсиндә чох бөјүк зөһмәт көчмишләр. Бу шәрәфли иши сонра һәмич алимләрин јетирмәләри давам етдирдиләр.

АЗЕРБАЙЖАН НИЗАМИШУНАСЛИГЫ

1979-чу илдә Азербәҗан КП МК Низами Кәчәвиннн әдәби ирсини өјрәнлимәси, ишәри вә тәбәғиәти јашылашдырмағ төдбирләри һәггәндә мәсәлә музакирә едәрәк, хүсуси гәрар гәбул етмишдир. Һәмич гәрар нязамшүнаслығыда јени мәрһәлә ачды. Мәһз бу гәрардан сонра Азербәҗан ССР ЕА Низами адына Әдәбијәт Институтунда Низаминнн шәрһи шөбәси јарадылды, ики илдә бир дөфә һәмич шәрғишәли алимләриннн иштиракы илә Низами конференсы кеңирлимәгә башлады, «Низами» алманахыннн ишәри бәрпа олуңду. Һәр илнн сентјабр ајында республикамызда Низами поэзия күнләриннн кеңирлимәсинә башланылды. Елә һәмич илдә Азербәҗан ССР ЕА нәздиндә јарадылан Низами комиссийасы өз мүддәт әрзиндә даһи шаирин әдәби ирсини өјрәнлимәси, ишәри вә тәбәғиәтиннн әләгәлтирилмәси ишнәк күчлү тәһән верди.

1981-чи илдә Низаминнн анадан олмастынын 840 илди кеңиш гәјд олуңду. Гыса күддәт әрзиндә «Хәмәгә» дахил олан бүтүн поемалар тәһий едилмиш шәкилдә јенидән ишәр олуңду, онларын Азербәҗан вә рус дилләриндә филологичи тәрғүчмәләри һазырланды, ары-ары поемалар ССР вә бир сыра дүня халлағы дилләринә тәрғүчә едилди, шаирин һөјәт өз јарадычылыгы һәггәндә марағлы вә гүмәтли монографја, елми-күтләви китабар чалдан чыхды. Бу ишдә танынмыш нязамшүнаслар Г. Әлијевин, Р. Әлијевин, М. Чәфарын, Р. Азадәнин, К. Јусифовун, А. Һәҗијевиннн зәмјә бөјүкдур. Уғурлу тәдғиятлар сымасында Р. Әлијевин «Низами» (Гыса библиографик мә'лумат) китабынын (Бақы, 1983), Г. Әлијевин «Шәрг халлағы әдәбијәтләриндә Низами мөзәулары өз сүжетләри», Ч. Гәбріманов вә К. Аллаһјаровун «Низами Кәчәви әсәрләриннн әләҗаһалары дүня китаб хәзинәләриндә» китабынын (Бақы, 1987), «Тедди көзәлнн елми тәһиди мәтнини» (Москва, 1987, Т. Мәһәррәмов) хүсуси гәјд етмәк истәрәкчи.

МҮАШНР Азербәҗан нязамшүнаслығынын хүсуси дигәт јетирдји сәһәләрдән бири Шәрг халлағы әдәбијәтләриндә Низами ән'әналарыннн өјрәнлимәсиндир. Бу мөзгәја арчына монографјалар һәср етмиш Г. Әлијевин, Т. Мәһәррәмовун, Х. Јусифовун, М. Кәзимовун арашдырмалары сүбүт едир ки, һәмич мөзгүнүн даһа да кеңишләндириләгәк ишдә артық Низами ән'әналарыннн бүтүнләрдә дүня әдәбијәтиндә јерини өјрәнмәк вахты чәтмишдир.

Азербәҗан әдәбијәтшүнаслығынын вә шәрғишәли нязамшүнаслығынын һазырки нәсли тәҗкә Низами ирсини өзүңу дејил, һәмчиннн онун ССР вә дүня халлағы әдәбијәтләри илә әләгәләрини дә арашдырар (Д. Әлијев, С. Турабов, Н. Араслы, Р. Исмајилов, М. Қәзимов, А. Кәзимов, Ә. Сәкәроғлу, Ф. Гулијевә өз б.).

Шаирин 850 иллик јубилейи мүнәсибәтләлә Низаминнн өз әсәрләриннн өз она һәср едилмиш бир сыра арашдырмаларыннн јени ишәриләр нәзәрдә тутулушдур. Онлардан үчү—М. Ә. Рәсулзадиннн «Азербәҗан шаири Низами» («У әсәр 1941-чи илдә тамамланмиш өз он ил сонра Анкарада нәшр олуңмушдур), Р. Әлијевин «Низами, һөјәт өз јарадычылыгы», Р. Азадәнин «Низами Кәчәвиннн бәднә үсәбу» китаблары јубилейгә чох ләјилә һөдјәдир. Шаирин әсәрләри тәҗкә Азербәҗан вә фарс дилләриндә дејил, һәмчиннн ССР вә дүня халлағынын дилләриндә дә ишәк үзү көрәчкдир.

Азербәҗанда Низами ирсинә дәрән рағбат өз мөһәббәт она һәср олуңмуш елми вә күтләви китаб вә монографјаһалар, онун әдәби ирсини јени-јени тәрғүчмәләри илә мөһдүбәләшәр, Хәтәрләбәк ки, даһи сәнәткарын өз бир сыра бәднә әсәрләрин баш гәйрәһәндә чәрилимши, әдәбијәтшүнас гуртлар әләрәјәсиннн кәли зәһкиләшдирмишдир. Бу мөһәдә М. С. Ордубаддиннн «Гымыч вә елгәл», М. Һәҗијевиннн «Низами», Н. Бәсәнзадиннн «Атәбәләр», О. Сәләмәдиннн «Әсәрләрин сирри» әсәрләри хүсүсилә фәрғәләнди.

Вағиф АРЗУМАНЛЫ.

ОХУЧУЛАРЫН НЭЗЭРИНЭ

Бөрмөтлө: Һәмәтшарифини! Гоһумлары төрөһидөв аһтарымлар барөдө мө'лумотымыз барса, бу һаһда бизә һәмәтшарифини һөһмөт едирим.

Бөдәков Рәһим Мәммед оғлу—Товузун Чагаһ кәндә. 1934-дә һөбс олунуб. 1939-да бәраәт алыб. Сонра чөһөһә кәдиб. 1960-да Түркијәдә олдуғу барөдә сорағ чыкыб. Вөтөндә 3 ушағы галыб. Аһтарыр: оғлу һөһдәр.

Рөһијәв Шарһан Исраһил оғлу—1917, Чөһраһлыны Бөһүк Мөһчанлы кәндә. 1939-да әскәр кәдиб, чөһөһәдә вурүшүб. Сон мөһкүмү 1942-дә кәлиб. Бир мүддәт өвөл ону АФР-дә мөһүрүләр. Аһтарыр: гардашы оғлу һаһиза.

Сугра Әһруз Мөһр вә онун өвладлары: Солмаз (әриһни ады һүсөһнаға, Теһрайда јашаһырлар), Фирәһкинз (әри-Чавад, Теһран), Мөһрәһкинз (әри-Еһнач, АВШ-һин Калифорһия штаты), Иһчи (әри-Әсәд, Теһран), Рүһөнһин (әри-Пәриһ, Теһран), Рөһиғә (әри-Бәһван, Иһкилләтә, Браһтон), Давуд (арвалдыһны ады Шириндир, Теһрайда јашаһырлар), Сима (әри-Бизәһи, АВШ-һин Техас штаты), Сүһејла (һөһәт јолдашы-Дарјүш, Теһран). Әввәлләр бу үһвәндә јашаһырлар: Теһран, Чөһел мөһри, Лөввәв, һијабани-Резәјә, Бомбәси Төһриһ, өв 162. Аһтарыр: Суграһын гардашы Әләкбөров Мүзәффер.

Рәһимов Бәсән Салаһ оғлу—1912, Ағдашыһ Јухары Зейһәдһин кәндә. 1942-дә чөһөһә кәдиб. 1974-дә ону АФР-дә мөһүрүләр. Гардашыһны ады Рөһи, баһыларыһны ады Әли, һөһдәјә вә Бөһдјөдир. Аһтарыр: оғлу Сөдрәддһн.

Иһанов Сөһјәд Бөһәл оғлу вә Иһанов Әһүлфәз Адһкәзәл оғлу—Губаныһ Күмүр (көһмиһ Гонәккәнд) кәндә. 1942-дә чөһөһә кәдибләр. Сонра мө'лум олүб ки, Түркијәдә јашаһырлар. Аһтарыр: Иһамәһли Адһкәзәл оғлу.

Һаһчөһ Оруч Сүләһман оғлу—1915, Көһдөһөјһн Нәриһан кәндә. 1939-да ордуја чағрылыб. Мүһарибөдөн сонра хөбәр чыкыб ки, АФР-дә јашаһыр. Аһтарыр: оғлу Ваһиғ.

Садыгов Оруч Зейһалабдин оғлу—1916, көһмиһ Гарјакһин (һиндики Фузули) рајону. 1940-да әскәр кәдиб. Мө'лумата көрә, Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: гардашы Аһы.

Исајев Оһағтулу Мөһмәд-ғулу оғлу—Наһчываныһ Мөһрәзөһөј (Ризә) кәндә. 1941-дә чөһөһә кәдиб. Мө'лумата көрә, Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: Исајәвә Еһһназ.

Пашажә Адһл Аһаһүсөһи оғлу—1925, Бакыһны Бузовна кәндә. 1942-дә му-

һарибөжә кәдиб. Мө'лумата көрә, Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: баһысы Шөһфиғә.

Әһлијәв Гулу Рөһим оғлу—1908, Иһиһиһлиһн Төһр-зөһүл (Ағамөһмөдһн) кәндә. 1942-дә әскәр кәдиб. Мө'лум олүб ки, сағдыр, Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: һөһәт јолдашы Дилавәр вә гызы Назлы.

Гулијәв Бүсү Мөһдигулу оғлу—1922, Ағчабөдһниһ Арасбар кәндә. 1942-дә чөһөһә кәдиб. Мө'лумата көрә, АФР-дә јашаһыр. Аһтарыр: гардашы һүсөһн, баһысы Төзәкүл вә Әһзә.

Рамазанов Заһит Рәсул оғлу—1918, гардашы Полад—1917, Лерикһн Нода кәндә. 1939-да ордуја чағрылыблар. Мүһарибөдөн сонра мө'лум олүб ки, АФР-дә јашаһырлар. Аһтарыр: гардашы Ба-лајар.

Садыгов Бөһдәр Әли оғлу—1920, Наһчываныһ Хлыков кәндә. 1941-дә мүһарибөдә иткһн дүшүб. 1945-дә ону Франсада мөһүрүләр. Аһтарыр: Мөһмәдөв Е'тибар.

Шөһифов Ағадаһш Изә-ғулла оғлу—1915, Бакыһны Булбула кәндә. Нефтич олүб. 1943-дә чөһөһә кәдиб. 1947-дә ону Түркијәдә мөһүрүләр. Аһтарыр: баһысы Күһшөһ.

Садыгов Сады Мәммедөв-сәһи оғлу—1906, Ирэван. 1942-да мүһарибөжә кәдиб. Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: баһысы Амһнә.

Мәмәчөһөр һүсөһнов, арвалды Ругәјә, балдызылары Сөһрай, Чөһрай, Шөһкәһ, Лөһләв, ушағлары Урејзә, Ширин—1918—20-ларда Түркијәһн Иғдыра һаһын Алакөһчөһ кәндһндә јашаһырдылар. Аһтарыр: Зөһнөб Әһүлфәз гызы, һаһы Әһүлү Гаһар оғлу, Фирәузиһн гызы Зәриғә.

Бәсөнов Гуһамһүсөһи Мисир оғлу—1912, Шамаһыһн Дағһоланы кәндә. 1942-дә мүһарибөжә кәдиб. Мө'лумата көрә, АФР-дә јашаһыр. Аһтарыр: гардашы Низам.

Мәммәдөв Аға Мөһчид оғлу—1909, Шамаһы. Уч һнститүт битириб. Һөһмиһ иди. 1942-дә чөһөһә кәдиб. Чинаго, Лос-Аһчөлөс вә ја Франсискода јашаһыр. Уч оғлу вәр, хөһстаһана саһиби олүб. Аһтарыр: гызы Фөри-дә.

Гурбаһов Аға Мүсөһи оғлу—Ордубад рајон почт шө-

Редәксияда: Вөрһөһ е'һалларыһн дөһгәһлиһи вә һнформәсияһыһн доһгуһлуғу һәмәһә Вақыда вә һаһын рајонларда јашаһыларыһн редәксияја шөһсәд һүрәһәт етмөләри һаһш олдуғу.

бөһиндә һшләһиб. 1941-дә чөһөһә кәдиб. 1975-дә ону Түркијәдә мөһүрүләр. Аһтарыр: һөһси Аға Мүсөһи оғлу.

Һаһчөһәвә Валаһаным Шөһриғ гызы—1905—06, Ағбаба маһалыһны Гарачанта кәндә (һиндики Аһсија рајонунун Әзизбөһөһ кәндә). Оч-чөһү кәндһндөн Аббас адһы бир шөһслә аһлә һөһәти гүрүб. 1930-ларда Гарса көчүб-ләр. 4 ушағы вәр. Аһтарыр: баһысы Әһмөдөвә һөһчәр.

Абдуллајәв Әһл Маһмүд оғлу—Һөһмиһ рајонун Мағара-чығ кәндә. 1939-да әскәр кәдиб, чөһөһәдә вурүшүб. Мө'лум олүб ки, Түркијәдә јашаһыр. Аһтарыр: гардашы Јөһја, гызы Сона.

Аһтыһ оғлу Бөһир вә Аһтыһ гызы Аҗә—Түркијә, Сивас, Аһкыһла үһвәһиндә јашаһырлар. Онларыһн гардашы һүсөһн Бәсән Бакыја кәлиб, бурада аһлә гүрүб. Аһтарыр: Бәсөнов Раһиғ һүсөһи оғлу.

Гулијәв Чаваншир Мөһмөд оғлу—1921, Көһдөһөјһн Сөһүдлу кәндә. Иһтисәсча бајтар олүб. 1939-да фин мүһарибөһиндә, сонра II дүһја мүһарибөһиндә иштирак едиб. Дөһләнә көрә, һнди Исвөһрәдә јашаһыр. Аһтарыр: гардашы Чамал.

Кәриһ вә Наһаз, ағаларыһны ады Мөһөррөм, аһаларыһны ады Сурадир. Әввәлчө Гызыһчәхәч һәһијәһини Әркиһ кәндһндә јашаһырлар, сонра Гарса көчүбләр. Аһтарыр: Әһлијәв һүммет.

Һөһдәрғулу, оғлу Оруч (Ермөһиһстаныһ Еһшөһк, һиндики Уһкүлөс кәндә), кәһлиһн Төһрлән (Гарс вилајәти) вә гызылары Сөһми вә Киләһса аһтарырылар. Онлар 1918—20 арасында Түркијәдә мөһүрүләр. Оручун 2 өвлады—Гулу вә Мөзәл вөтөндә галыблар, һнди Мүрчүһстаныһ Гардаһани (Гарајазы) шөһәриндә јашаһырлар. Аһтарыр: Фөрһад Гулу оғлу һөһдәрөв.

Кәзимов Низамы Мирсаһиб оғлу—1908, Лерикһн Чәјруд кәндә. 1942-дә чөһөһә кәдиб. Гөһлөбөдөн бир-һи ај өввәл хөһстаһанаја дүшүб. Вөтөндә 6 өвлады галыб. Әлдә оһан мө'лумата көрә, АФР-дәдир. Аһтарыр: оғулары Мүштәба вә Наһл.

Гулијәв Әһирбәһиш Гулаһалы оғлу—1920, Ермөһиһстан ССР Сисјан рајонунун (көһмиһ Гараһислө) Мүрхүз кәндә. 1943-дә чөһөһә кәдиб. Аһын мө'лумата көрә, Изһирдә јашаһыр. Аһтарыр: оғлу Ајдын, һөһси Наһир.

Чөһлөбјәв (Чөһлөбзадә) Чавад Чөһлөб оғлу—1911—1913, Ағдаһш рајону, Падаһр кәндә. Әлдә оһан мө'лумата көрә, АФР-дә јашаһыр. Аһтарыр: оғлу Чөһлөбјәв Ајдын Чавад оғлу.

Редәксияда: Вөрһөһ е'һалларыһн дөһгәһлиһи вә һнформәсияһыһн доһгуһлуғу һәмәһә Вақыда вә һаһын рајонларда јашаһыларыһн редәксияја шөһсәд һүрәһәт етмөләри һаһш олдуғу.

МОЛЛА ЧҮМӘ—135

1989-чу ил ноябр аһы-һини 26-да Азәрбајҗаныһ классик ашығ сәһтәһини көрәһлиһн һүмәһәдәһи Молла Чүмәһи аһадан олмасыһны 135 иллији һүһәһсәһтигә Шөһкәд гәһтәһәли јубиләј кәһриһлиһиһдир.

Шөһкә шөһәр мөдәһијәт фонду—«Оһағ» чөһијәтиһниһ һазырладығы бу јубилә һөһлиһи сәһәр саат 9-да бәһланды. Јубиләјә топлаһылар Азәрбајҗан ашығлар бирлиһини сәдри, халә шаһир һүсөһн Арифи, онун мүһавини Ајдын һүсөһнов, аһим Саһир Јанардағы вә бәһта гонағлары һөһрәтлә гаршыла-дылар.

Автомашыһн карваны Молла Чүмәһини јашаһыб-јаратдығы кәндә төрөф үз тутду. Јолда «Дашүз» чамышчылығ совхозунун зөһмәт адамлары, милли кәһимли гызылар вә оғһанлар, совхоздакы ағчылығ комплекһиниһ атылары (јубиләј иштиракчыларыһы дуз-чөрөклә, шөһрөтлә һиһ-вәз әләдиләр. Гара зуһрһаны сәдалары дағлар јаһыды. Бураја топлаһылар, гыз-кәһилләр гонағлары рөгсә дөһ вәт едирләр. Атылар өз мөһарәтини һүмәһиһ едирди-ләр. Бу әһләнчәли фәһсиһлә сонра автомашыһн карваны кәндә доғру јолуңу да-һвәм едирди. Молла Чүмәһини гөһрүстү әбидсә үчалдымыш Ашағы Көһнүк әриһсиндә кәнд чамәаты, мөһтәһилләр, зијәлилар ашығ јарадычылығыһны һөрәһтиш-карлары гонағлары күл-һиһчәлә гаршыладылар. Әбидә гаршыһсында митинг бәһланды.

Митинги Молла Чүмә сәһнәтиһни алову тәһриғатчыларыһдан бири, таһыһныһ саз вә сөз устасы Ашығ Саһит Гурбанов ачды. Молла Чүмәһини тәһриғатчыларыһдан гөһчәһан мүәллим, әмәк вә мүһарибө вөтәраны Шөһриғ Идрисов, «Парис коммунасы» колхозунун сәдри Вөһсәл һаһчөһөв чыкыш етди вә аһырда Молла Чүмәһини гөһрүстү әбидсиниһ ти-

һинтисиндә һәмәһдан чөһ зөһмәт паһы оһан бөһна Нәриһман Мәммәдөвә колхоз идәрә һөһ'әти аһадан Фөһри фөрман вә гол саһты гәһдһи етди.

Көһнд аһсағталы, јашы 90-ы өтмүш Шөһриғ бәһта чыкышында Молла Чүмәһини фәһчәли өлүмү илә әләғәдәр һәдисәһи даһышды. О билдириди ки, 1920-чи иһли јазында XI Гызыл Орду һиссәләри Шөһкәдөн Гаһа кәдәр-көн јолда Молла Чүмәһи, онун әһмиһи ушағлары Аббасы, һүсөһни вә Гара Мөһәм-мәди гызыһчәлә доғрамыш-лар. Әлдүрүләнләрни чөһдә-ләри 3—4 күн сонра колла-ры арасыһдан таһыһышы-дыр. Ијләһмиһ чөһдәләри кәндә кәһирмөк мүһкүм ол-мыш, онлары јол һөһарында дөһн етмиһшләр. Дөһидә шөһ-сәһи иштирак едөн Шөһриғ ба-ба деди ки, Молла Чүмәһини сыйһмыш сазыһы да гөһрө јол-дуг. Ел аһсағталы әбидиһи үчалданлар, Молла Чүмәһи јад едәһләрә, бу гәһдирни тәһкикәтләһи вә иһрачыһы оһан Шөһкә шөһәр мөдәһи-јәт фондуңа—«Оһағ» чөһи-јәтиң өз миһнәтдәрлығыһи билдириди.

Шөһкә Рајон ХДС Иһранјә Комитәһини сәдри Ваһид Гөһнәв, әбидиһи үчалдан һөһ-кәләтәрәш Әскәр Кәриһмов миһнәтиң чыкыш едәрәк өз үрәк сөзләриһн дедилар. Молла Чүмәһини һөһси Мөвлуд му-әллим һәмәја тәһшүкр етди.

Сонра кәнд мөһтәһибини шаһирдирлијә Молла Чүмәһини јарадычылығыһдан парча-лары эзбәр сөјдәдиләр. Күнүн иһкинчи јарыһында С. Рөһман адыһна Шөһкә Дөһләт Драм Театрында Молла Чүмәһини аһадан ол-масыһны 135 иллијинә һәһр едилмиһ тәһтәһәли йығын-ча кәһриһлиди.

Йығынчагда Шөһкә шөһәр мөдәһијәт фонду—«Оһағ» чөһијәтиһни сәдри Нөһсиб Мүхтаров чыкыш етди. Сонра саз, сөз усталарыһни иштиракы илә бөјүк бајрам кон-сәрти вәриди.

Чыкыш НАҒЫЈЕВ, хуһусы мүһбиримиз.

СОРАГ КӨЗЛӘЈИРӘМ

Бөрмөтлө: «Одлар журду» гөзәти, өввәлә, салам вә еһтирамларыһы иһзәр едирәм.

Мәһ һазырда Москвада иһшләјирәм. «Петровски пассаж»-ы төһир едөн мөһшүр ЕНКА фирмасыһны әмәкдә-шыһм. Өзүм Түркијәһни Иһмәт шөһәриндә јашаһырам. Мәһниһ Гағһада чөһлу гоһуһларыһн вәр. Онлардан бир сорәг чыкса, чөһ сөһиһәрәм.

Бизәһи һөһһимизә Шөһриғоғулары дөһирләр. Гәһн-дәрөв Исхәндәр Рүстәм оғлу, Күдлубулағдан (—Ерм. ССР Аһсија рајонунда бу адда бир кәнд вәр—ред.) Кәрбәлә-јк Күләбәһри әһси Чөһнәт Гәһсымов, онун гызы Таһа-ша мәһниһ гоһуһларыһмдыр. Әкәр оһлардан саз галаһлар вәрсә, һаһиһ едирәм, үһвәһларыһны мәнә билдирәһиһиз. Һәһрәтлә чаваб көзләјирәм.

Бөрмөтлө: Чавад ТУТАР.

52 ИЛДӘН СОНРА

ду. Сон көһмәһи дә «Сабир» олду. Ағылы һөһсөдөн гардашыһы аһтарырам. Јазмадығым идәрә галмады, һөһ тәһбәр чыкмады, сорәғләмәдығым адда галма-ды, «көрдүм» дөһн өһмады. Көз јашы-мә күч вәрдим. Көзләриһни һуру итди. Он иһи гүрбән дедиһи. Көзүмү гүрбән дө-

дим. Иһди бұдур, Сабир өзү мәнн сорәғ-паһыр. Каһ, аһам да сәғ оһајдым...

Сон сөзләри Сөһүрә хала күчлө деди. Сонра узун мүддәт өзүнә көлө билмөди. Көз јашларыһны гүрүдәһмады.

Сөһүрә Хөһлизова «Вөтәһ» Чөһијәти һәһсиһси илә һүсәлә чавһларыһн нө һи-

риһчисиһдир, нө дө сонунчусу, «Вөтәһ» Чөһијәти јәрәндығы гыса мүддәтдә көчә-көчә һөһрәтһини һөһбәт етмиһ, гөһү-дүрүшүдур. Јөһн ки әрөһсәһндә өһләр-дә вә дикәр охучуларыһыздан иһвәһ-мизә даһил оһан сәһсәз-һөһсәз тәһри-кә мөһтүбларыһны, тәһфон дәһкәһриһи вә тәһграмлара көрә һәмәја миһнәт-дәрлығыһызы билдиририм.

А. һӘМИДЗАДӘ.

У Н В А Н И М Ы З :
ССРИ,
АЗӘРБАЙҖАН ССР,
БАКЫ—370055,
«ОДЛАР ЈУРДУ»
ГӘЗЕТИНИН
РЕДАКСИЈАСЫ.

«عنوانیت: س س س ر
آذربایجان س س ر
باکی - ۳۷۰۰۰۵
«اودلار یوردو»
غزەتینین ریداکسیاسی»

ÜNVANIMIZ :
SSRI,
AZƏRBAYCAN SSR,
BAKİ—370055,
«ODLAR YURDU»
GƏZETİNİN
REDAKSIYASI

Редактор
Рамиз ӘСКӘРӨВ.
ГӘЗЕТ АЈДА ИКИ ДӘФӘ
МҮАСИР АЗӘРБАЙҖАН, БИР
ДӘФӘ ЛАТЫН, БИР ДӘФӘ
ӘРӘБ ӘЛИФБАСЫ ИЛӘ ЧЫ-
ХЫР. Гүмәһи 3 тәһпә.
Тәһфонлар: 92-55-97;
92-61-76.

**АҒРЫЛАРМЫ
КӨНҮЛ
ЧАНДАН?
АЗЭРБАЙҠАН,
АЗЭРБАЙҠАН!**

Одлар Јуруу

1968-чи ИЛДӘН
НӘШР ОЛУВУР.

№24 (455)

ДЕКАБР

1989-чу ИЛ.

ХАРЧДӘ ЈАШАЈАН ҺӘМВӨТӨНЛӨРЛӘ
АЗЭРБАЙҠАН МӘДӘНИ ӨЛАГӘЛӨР
ЧӘМИЈӘТИНИН («ВӨТӘН» ЧӘМИЈӘТИНИН)
ОРГАНЫ

خارجده ياشايان هموطنلرله
اذر بايجات مدني علاقه لوجمعييتيني
(وطن. جمعييتيني) اور قاني

ХАРИСДӘ YAŞAYAN ҺӘМВӨТӨНЛӨРЛӘ
AZƏRBAYCAN MƏDƏNİ ƏLAGƏLƏR
CƏMIYYƏTININ («VƏTƏN» CƏMIYYƏTININ)
ORGANI

«ВӨТӘН» ЧӘМИЈӘТИ

ЈАРАДЫЛМАСЫНЫН II ИЛДӨНҮМҮ

Декабрың 28-дә харчдә јашајан һәмвөтөнләрлә АзәрбајҠан Мәдәни Өлагәләр Чәмијәтинин — «Вөтән» Чәмијәтинин тәҗмә едилмәсиники икинчи илдөнүмү тәмам олмушдур.

«Вөтән» Чәмијәти 1989-чу илдә харчдә јашајан һәмвөтөнләрлә әләгә сәһәсиндә бир сира муһим ишләр көрмүшдур. Өтән ил әрзиндә чәмијәтин сәттилә 47 һәмвөтән АзәрбајҠанда олмуш, республикамызнык район өз кәндләрини кәзмиш, ел, мәдәнијәт өз ишкәсәт хәдмләричизлә көрүшмүш, халғимың һәјәти илә танышылма ишкәси әлдә етмишдур. Муғажисә үчүн көстәрәк ки, 1988-чи илдә чәмијәт 18 һәмвөтән АзәрбајҠанә кәзмишди.

Ил әрзиндә муһтәлиф нумар-
јәндә һејәтләри вә јарадычы
грунлар тарихиндә «Вөтән»
Чәмијәтинин хәттилә 96 һәмвөтән
харин өлкәләрә еҗам едил-
мишдур. Олар: Исвеч, АФР,
Гәрби Берлин, Данимарка,
АБШ, Канада, Франса, һоллан-
дија, БельҠика, Түркия вә ди-
кәр өлкәләрдә јашајан һәмвө-

тәнләрлә көрүшмүшләр. Кө-
рушләр заманы һәмвөтәнләрә
АзәрбајҠанын бүгүнкү һәјәти,
халғимызың әлдә етдији на-
лијәтләр вә оның гаршысында
дуран проблемләр барадә мә-
лумат верилмиш, һри миғаслы
тәдбирләр—сәркиләр, муһажир-
рәләр, марағам концерт про-
грамлары тәшкил едилмишдур.

ССРИ халғ артисти Зейнәб
Халларованы башчылығи әл-
тиндә АБШ вә Канадада, та-
нымыш сәһәткар Ариф Баба-
јевини рәһбәрлији илә Данимар-
када, Баба Мирзәјев вә Сәкиә
Исмајилованың иштиракы илә
Исвечдә рәккарәк концертләр
верилмишдур. «Вөтән» Чәмијә-
тинин хәттилә Бејнәлхалғ Эр-
зурум фестивалына кәндәрилән
јарадычы һејәт мүсәбиғидә би-
ринчи јер тутмуш, һәмвөтәнләр-
римиз муғәнни Кулаға Мәмнә-
дову вә Нисә Гасымованың
сәһәтини алғышламашлар.

Бу ил 3 һәмвөтән Бахмын
али мәктәбләригә гәбул едил-
мишдур. Оларга тәғәду «Вө-
тән» Чәмијәти верир.

1989-чу илдә һәмвөтәнләрә
милләтлә нүхсә китаб, елми-
күтләви вә илаустратив нәшр,
видео-кассет вә вәл, гәзет вә
журнал кәндәрилмишдур.

Харичә 144 (јуз гырх дәрә)
ми нүхсә «Одлар Јуруу» гәзе-
ти кәндәрилмишдур.

Харичдә фәалијәт көстәрән
АзәрбајҠан мәдәнијәти мар-
казлары, чәмијәтләрдә вә евләр-
и илә әләгәләр хејли кениш
кәндәрилмишдур.

РЕДАКЦИЈАНЫМЫЗЫН ГОНАҒЫ

ГОҢУМЛАРЛА ГОВУШСАДЫМ...

—Бәкыја ресми ишлә өләгә-
дәр кәлишмә,—дәјә Бәһәддин
Ғәјә сөзә башлады. Түркијәни
Игдир шәһәриндәнә, Әвәлчә
литсәји, сонра Анкара универ-
ситетини тичәт елмәләри
академијасынә битирмишәм.
1980-чи илдә АФР-ә кәтмишәм.
Орада мексикт елми дәрәҗәси
алмышәм. 1984-чу илдә Гәрби
Берлиндә «ГАЗА-ТУРИЗМ» адлы
бир ширкет гурмушәм. һөмиң
ширкетин президентим. Уста-
лики һүгүғи вә мәлијә мушәвр-
лији илә мөшгулам. Ширкет-
миз әсасән АФР-дән, Гәрби
Берлиндән Түркијәгә ишчи вә
турист дәшәјир.

Бәһәддин Ғәјә Бәкыја илк дәр-
фәдир ки, кәлир. Мәсәдди ту-
ризм сәһәрләри, маршрутла-
ры ечмәк ишиндә өз фирма-
сыныи хидмәтләрини төклиф
етмәкдир.

—Умидварәм ки, планлары-
мыз баш тутачы. Апарылан да-
нышығлар мүсбәт нәтичә версә,
чөк шад оларам.

Сәһбәт әһәсииндә әјрәндики
ки, Бәһәддин Ғәјәни бәләләр-
и әһри әвәлләригә Ермәни-
стандән Түркијәгә көчүбләр.
Дүздүр, Бәһәддин бәј рәјоңун
вә кәндиң мүсәбир адларыны

билмирдди. Билдији јәһәтә шөј
ө иди ки, бәләларыны вәхтлә
јәшәдиги кәндиң ады һәчә Бәј-
рамдир. Биз Ермәнистанын әр-
зи-ишкәбәти бәлүсү илә бағлы
сәғру китабларына бахдығ, дө-
ғигләшдирдик ки, һәчә Бәјрам
кәнди Ермәнистандәки көһ-
нә Сәрдарабад, сонра Турду-
ғлу, дәнә сонра Онтөмбәрјән
адланә рәјоңдә јерләшиб, һә-
чә Бәјрам кәндиңни ады дә дө-
јүшдирлиб, әвәлчә Бағчалар
өлүб, иди исе Бәкәри вәлә-
ныр.

Бәһәддин бәјни улу бәләсы-
ныи ады Ғәјәдир. Ғәјәнин өв-
ләдларыныи ады Сабирәки, Әли,
Сәкиә вә Нәзәрәлидир. Нәзәр-
әлинин Фәрәли вә Физзә ад-
лы киң ушғы өлүб. Бәһәддин
бәј Фәрәлинин оғлулдур.

Ғоңағимыз биздән әјрилән-
дә «Одлар Јуруу»ни һәр нөм-
рәсиндән оған 50 әдәд кәндәр-
мәји хәлиш етди.

—Гәрби Берлиндә јашајан
һәмвөтәнләримизә пәләјәҗә-
ғам. Гәзәтдә итқиң дүшән әдәм-
ләри хәтәрисыныз, бу чөк хә-
јрхәл ишдир. Арзу едирәм ки,
бүтүн Ғәјәлиһәләр, ичиндә дө
мәниәки, тапылсын.

Ирәдә ЧАББАРОВА.

Мирварид ДИЛБАЗИ.

ГӘРИБ РӘҺМАН

Гармонунда сөн дәрдики чалырсан
Јаныр әдә диләјән дө, чәлиң дө,
Оғујимә һәсрәт оғу салырсан.
Оғу орда, аһа гәлиб бу јәндә
Туфан олур көј булудла дөләндә.

Гармонунда сөн гәлими чалырсан,
Фәрјадим, ситәғини чалырсан,
Көл, аманыр бәлә чәлим, Рәһманым!
Бир јаным—оғ,
Бузул гардыр бир јаным.
Сөн чәлиңдә алованыр һичрәним.

Арамыздә һеј гылыңлар сырлыб,
Чән бәдәндән, бәдән чәндән азылыб,
Оғу дөди сөн һәсрәдә аманлар,
Мәзарына оғу төрәк әтмәдә.
Төк гәлчәди гара көзү сөнләр,
Ики сәвғи бир-биринә чәтмәдә.
Тәрәс дөңсүн чәрхи бәлә заманың
Дөд әлиңдән бәлә гәлиң дөврәниң.

Бәлә дәрдики чәлим гәрби Рәһманым!
Күлә дөңүр көзү јолдә гәлилар,
Түрбәт сәң оғу јола сәлилар.

Јәнди-јәнди илләр бөјү бу гәлдә
Оғулары гәрби өлән нөмдә дө.
Сөн һәсрәдә оғу дөди, нә чәрә!
Јад оғулар гәјдү әһи мәзарә.
Чәрхи дөңсүн бәлә залым дөврәниң,
Гармонуну бәлә чәлим, Рәһманым!

Гәвр еләјир үрәкләрдә јерәләр,
Төрләң үчсә јувасыны сәр әләр,
Дөгмә елдә аманлар вәр гәрбибдир,
Зәман бизә көр нә дәрәдләр вәрибдир!
Оғу орда, аһа бурда чән вәрик,
Бәлә чәлим, оғу, јарам чән вәрик...
Биз үмәниң, ситәғиндә туфанлар,
Чәним гурбан сизә, гәрби Рәһманлар!
Мөн гәлијәм, үчүлүбдүр дөрд јаным,
Гармонуну бәлә чәлим, Рәһманым!

АҒЛА, КАМАНЫМ, АҒЛА

Бузәвләр мыгдә гәлди,
Нахыр отлағдә гәлди,
Күңдөләр тахтын үстә,
Сәчләр оңағдә гәлди,
Ағла, каманым, ағла!
Аһым, аманым, ағла!

Турд нәсиб дөрд бир јәни,
Јаңгузәг гурјуг ешәр...
Ач гүзүләр мөләшәр,
Сәси дәгләрә дүшәр,
Ағла, каманым, ағла!
Аһым, аманым, ағла!

Дәгләр, думаның һәми!
Сүрү, чөбәниң һәми!

Ғәлими дүшмән әлди,
Ели дидәрәни сәлди.

Көһлән атлар чыдардә,
Итләр зәңбирдә гәлди,
Ағла, каманым, ағла!
Аһым, аманым, ағла!

Ај вәзиг, бәндәм һәмә,
Дөгүмә сәры ситә!
Дәһә мәниң һеч киңә
Көлијәр муамың, ағла!
Аһым, аманым, ағла!

ДУШМӘНИНӘ ГАРДАШ ДЕСӘН

Дүшмәниң гардаш дөсән
Бәндә нәсәр бәшәни,
Сүфрәсиндә сөн аш јәсән,
Јәмә, зәһәрләр ашыны.

Олар төрпәниң өртәги,
Мәниңсәјәр јурд дашыны.
Дүшмәни өчсән сүфрәни,
Јәјәр, ичәр, данәр сәни.
Истәр иш, бөлсүн вәтәни,
Чөкәр үстүнә гөшүнү.

Гардаш дәмә гәсбәрә,
Вурар сәни мин бир јәрә.
Јурдун олар парә-парә,
Атдырар сөн јәшәни.

Сәни гылыңлар бөләндә,
Дөгмәләр, дөстләр бәндә,
Көлиб үстүнә күлүндә
Тәнијарсан «гардашымы».

Ғоңарары АХТ-нин һесабына
кәсирәји хәлиш едирәж.

ҲӘМВӨТӘНИМИЗИН АРЗУСУ

Сөн илләр муәссисәсини хар-
ричи фирма вә ширкәтләрдә
әләгәси хејли кенишләмиш-
дир. «Крупн машинотехни-
ка» муәссисәси илә муәвиләтизә
әсәси дәзәкә вә тарихбәләр
јохламәг вә гәбул етмәк үчүн
иш вә ел-истәһәләт бирләш-
мәсини директор муәвици Мәм-
мәд Әкбәрәв АФР-ә еҗам олу-
мушдуг. Ессен, Мүнхән, Лан-
хут вә Көли шәһәрләриндә
муәссисәмиз үчүн ајрылмыш
авдәлиһәләрини иш принцип
илә таныш олдуғ, оилары гәбул
етдик.

Ағудә вәхтләриңиздә шәһә-
рин коркәкли јерләриңи кә-
зир, музәјәрә баш чәкирдик.
Бир күн «Кәроан» адла бир
турк ресторанында һаһәр едир-
дик. Рестораның саһиби Ерөл
бәј бизә јахылашды, таныш ол-
дуғ. О, өлкәмиздәки бөјүк дөји-
шикликләргә марағланыр, су-
аллар әсирдди.

Сәһбәт әһәсииндә Ерөл бәј
дөди ки, Ессендә хејли азәрбајҠ-
чәли јашајыр. Биз билдирдик
ки, онларла көрүшдән чөк көһ-
нүк олардығ. Ерөл бәј бу көрү-
шү тәшкил едәчәјинә сөз әйр-
дә.

Ертәсә күн чәчүблү гардашы-
мыз Нурәддин адлы бир тәләбә

көрүшүмүзә кәлди. О, «Вөтән»
Чәмијәти илә әләгәсиндән, «Од-
лар Јуруу» гәзетини алдығын-
дан разылығла данышды. Дөди
ки, «Одлар Јуруу» гәзетини бу
рада һәмә сәвә-сәвә охујур.
Ләкин тәссәүф ки, гәзет ләкин-
јир, һәм дө бүтүн нөмрәләри
она чәтмир. Нурәддин бәј му-
сәиҗә бөјүк мараз көстәрир.
Онуң дедиҗинә көрә бәлә кәң-
ләр чөкдур. Әкәр Бақыдан бир
сәһбәти оларга дәрә дәмәјә
еҗам олуларса, кәләчәкдә бир
ансамбл јәрәдә биләләр. Нур-
әддин бәј сәһбәти бүтүн хәр-
чәни өз үзәринә көтүрчәјини
дә дөди.

Биз Нурәддин бәјә милли
АзәрбајҠан сүвәһиләри, мух-
тәлиф китаблар, муҗис-
иәлләри һәдјиҗә етдик. Оған
халғимызың әтқиң тарихини,
мәдәнијәтини, әдәбијәт вә иш-
кәсәтиңи әјрәмәкдә вә тәб-
лиғ етмәкдә үгүрләр диләдик.
Нурәддин бәј хәлиш етди ки,
оңуң гүчәг долу сәләмәти, хөш
арчуаларыны «Вөтән» Чәмијәти-
ниң әмкәдәшләригә чәтдирәг.

Шакир АБДУЛЛАЈЕВ,
Бақы мәдәни-мәһнәт мөтағ-
лә муамалы заводу директору-
нун муәвици.

ТӘЛӘПНИҢ ГҮЛҮБӘТЛӘР

ЮЛ ГЕҖДЛӘРИ

ТӘЛӘПНИҢ Амстердам шәһәрине енендән өз соңра һаҗага юла дүшдүк. Тәхминән 50 километра һаҗин бир мөһәбәтнә елә бил бир көз гырымында гәт етди: бөлөдчмизин сөһбәтнин һәдсиз мәрәғәт оядугунданмы, юлларин сөн дәртә рәһәтлыгынданмы, әтрафта сәй етмәли мәһәзәрәрин чолугунданмы вахтын ичә кәчдәрин билмәдик. һаҗада Шимәл дөңизинин ләләдәриндәки «Аиварнул» отелинда йөрлөшдүк. һәмни күн дүйжөрүшү, марәг дәһрәс, тарихимиз, мәдәнијәтмәлә, әдәбијәтимизә бөлөдичи илә дигәтә чәб едөн һәмвәтәнимиз Ибраһим Тағы илә таныш олдум. һаҗадагы, үмүмийәтлә, Нидерланддагы әзәрбәҗанлылар, оныларын сәли, чәмијјәтә мөгәҗе, мәшғүлјәти барәсиндә сөрүшдүм. Дея ки, һәм Нидерландда, һәм дә Белҗикада әсәсән Ирандан, Иран Әзәрбәҗаньидан, Түркиядән, Ирадан чыкөн һәмвәтәнимиз ринимиз јашәйрәләр. Әзәрбәҗанлылар арасында Бөјүк Вәтән муһәррибәсиндән сонра гәләһәләр дә вәр ки, онылар чох азлыг тәшкил едир. Ибраһим сонра билдирди ки, тәҗә һаҗада 2 миңдән чох әзәрбәҗанлы јашәйр. Онылар әсәсән һаҗадагы бир мөһәләһәт мәксунлымышлар. Бурадагы әзәрбәҗанлылар дилимиз, әдәт-әңгәләримиз, динимиз чох мөһкәм гөрүшү, үстүндә мөһкәм әсирләр. Әзәрбәҗанлылар мөһәләһәсиндә өзләринин «Әһли-бейт» адлы мәсҗиди вәр. Јүз әлијә гәдәр мөһмин әзәрбәҗанлы Мөкәккән зијәрәт етмиш, һәчә олушдур.

Ибраһим Тағы мәнә деди ки, бу күн һачы Гурбанәли адлы бир һәмвәтәнимизин оглу Чәмәлини ишән мәрәсимдир. Јахшы олар ки, һәмни мөһләһәт иштирак едәсиниз. Мәмиунийәтлә разылыг вердик. Бақидән колдјими ешиңдәлә мөһләһәтләрин севинчи бир-он артады. Бөјүк марәғлә Әзәрбәҗанә даир суаллар верир, өлкәмиздә кәдән демократик дөјүшкәликләр барәдә бачардыҗа чох ерәнмәк истәјирдјиләр. һачы Гурбанәли Башаранын өсли һаҗыһанлыдыр. Әмкис Зейнабадјин сәғдирәс, инди һаҗыһанвәдә јашәйр. Ону һојәт јолашдынын ады һәвадир. Ушәгларыннын ады Әһмәд, Әли, Вәли, Сәләм, Хөшгәдәм Адилдир. Бирини адыны һачы Гурбанәли хәтирләјә билмәди. 1963-чү илә кими һачы Гурбанәли һаҗыһанлы гөһүмләр илә мөкүбләшәрмиш. Сонраки мөкүбләр чәвәб кәлмәкчи, бөләликлә әләгә кәсиплимышлар. 1970-чи илдә исе һачы Гурбанәли Иғдырдән (Түркијә) һаҗага кәчүшдүр. Беш өгү вәр. Бурада һачы Гурбанәлинин дәһә он гөһүму јашәйр. Гардашларындан Аллаһверди Иғдырда, Софәтәр исе Гәрби Алмәнијадә јашәйр, һәмни мөһләһәдә бизимлә бирликдә олан Сәфәр вә һачы Гурбанәли оныларын Вәтәндәни гөһүмләрнын ахтармаг ишиндә көмәк естәрәкчиси тәһис етдирәр.

НИШАН мәрәсиминдә һаҗадагы Әзәрбәҗан мәсҗидиниң вә мөһләһәт Шейх Мөһәммәд Олгулла таныш олдум. О деди ки, биз өзүмүзү Совет Иттифагындагы мусулманлардан, ө чүмләндән әзәрбәҗанлы гардашларымыздан әһи һесаб етмирик, оныларын севинчине дә, көдөрине дә шөркис. Шейх Зағағәзәјә Мусулманлар Рухани Идарәси илә әләгә сәхләмәг әрзусундә олдугу деди, билдирди ки, бизим мусулманлар Мәккәдән сонра Баһини зијәрәт етмәк истәји илә јашәйрләр.

Ишән мәһләһәсиндәки һәр сөздән, һәр колдан, һәр һәрәкәтдән Әзәрбәҗан әтри колдир. Суфәрјә дә јәһимиз миһли һәрәкәтләримиз иштирилмишди: плов, дөҗә, дөһлә... Чә вә мөҗә ширәсиндән әлә вәч ири верилмириди. Әзәрбәҗан мөһәләһәсиндән һаҗагынни дикор күчәсинә әдләјәндә елә тәсәвүр ејирдирди ки, Бақидән һаҗага кәчирәс.

Һәмни күн Ибраһим Тағы мәнә Амстердамдагы Әзәрбәҗан мәдәнијәт мәркәзинин сәғди Әләсәр Заһид вә Амстердам Али Техникни Мөһтәбәтинин өлөһәтинә шөһәсини үчүчү күрә тәләбәси Ибраһим Гарақәзәлә көрүшдүрдү. һаҗагын мәшһүр «Көрөнә» отелинин кафе-синдән чәј дәстәһимиз үзү чокди. 3.

Әләсәр вә Г. Ибраһим Әзәрбәҗанчы өјрәмәк, тәблиг етмәк әрзусу илә јашәйрләр. Хөшә кәләп әдур ки, онылар чәтиһликләри кизләтмир, проблемләрдән әтрафлы дәмшәрдылар. Дејирдир ки, бу күн сийәс мәһсүбәјәт Иран әзәрбәҗанлыларын бирләшмәјә гөјдүр, мәдәнијәтимизни биркә ирәли апармаҗа мәнә өлүр. Бунуна белә, «Вәтән» Чәмијјәтинин йәрәмәсә, фәләијәти чохларыни һөвәсләндирмишдир. Амстердамлы кәчләр үмүмийәтлә, сәфәр мүддәтиндә көрүшдүјүм бүтүн әзәрбәҗанлылар сөһбәт заманы дәнә-дәнә тәкрәр едирдик: «Вәтән» көзүмүзә иур, бейнимиздә гыда, димиздә гүвәт верди. һәмсөһбәтләрим сөјләјирди ки, мәрикл, мурадлар, гәрәзли, һәј-күјүл, әсәси олмајәг ермәни тәблиғәт сүтүнларыннын Авропада бошһаләсиндә «Вәтән» Чәмијјәтинин, оны органы олан «Одлар Јурду» гәзәтинин ролу әвәзедилмәздир.

Ертәсән күн Ибраһим Тағы мәнә Нидерланддаки Ислам телевизия вә радио гүрүмуниң директору Шади Тағлы илә таныш етди. Тәбиәтчә чох шөн, күләрүз олан Шади бөј Әзәрбәҗанә бөјүк марәг кәстәрир. өлкәмиздә кәдән јенидгөрүмә сийәсәтин алгышләјир. Бақия кәлмәк әрзусу илә јашәйр. Шади бөјлә сөһбәтдән сонра о, мусәһибә вермәји тәклиф етди. Мусәһибәдә Әзәрбәҗанчы проблемләриндән әтрафлы сөһбәт аңдым. «Вәтән» Чәмијјәтинин фәләијәтиндән дәмшидим. Мусәһибәдән сонра Шади бөј әмин олдугуну билдирди ки, сөһбәтчимиз нидерландлыларда Әзәрбәҗан барәдә тәсәвүрү тәјли кәнишләндирчәк.

Һаҗадагы сонунчу күн Ибраһим Тағы мәнә евинә ивәт етди. Тәсәдүфүн һәмни күн анәси Көвһәр халә дә Ибраһимкилә баш чәкәмәјә кәлмишди. О, Ибраһимни һаҗада јашәјән дикор гардашы илә бир мәнәзилдә өлүр. Көвһәр халә деди ки, нәслимиз һазырда Ермәнстан ССР дејилән әразидә јашамышдыр. Сонра дәшнәг ишкәнчәсиндән хиләс олмаг үчүн Түркијәгә гачымышдыр. Ибраһимни мәһәлиндә һәр ошә «Әзәрбәҗанчә мәхсүсә» дејир. Халчә, тар, мис үзәриндә дејмәләр, дикор миһли сувенирләр мәнзилә бәзәјир. Биз Ибраһимкилин евиндән чыкхандә оны көрпәләри јәнә Көвһәр халаның дикиз үстүн чүмдүлар: «Нәнә, бизә һағыл дәмшә».

ҺАҒА — Роттердам — Антверпен маршрутун илә Белҗиканын пајтахты Брюсселә кәлдик. Орада «Ван Бель» отелиндә йөрлөшдүк. «Вәтән» Чәмијјәти илә мөкүбләшән Рәһим Искәндәр зәһк вурдум. Бир әздән онуна кәрушдүк. Рәһиминин 76 јашы вәр, муһәррибә вахты чөһәҗә чәғырғаныш, тәләҗи һөкүм илә гүрбәтдә гәлмәли олушдур. өзү гарабәлгыдыр, Ханкәндидән дидир. Рәһим Вәтәндән узаглардә јашәсә дә, Әзәрбәҗанчәлә нәфәс алыр, «Әзәрбәҗанчә» дејәндә көзләри нәләнпир, сифәтинин гырышлары артыр, көвәрләр. Авропанын танымыш халчә експертләриндән дидир. һазырда ишләмәсә дә, халчә илә мәрәғләһәләр јәнә дә она мүрәччәт едир, мәсләһәт апырлар. Ону таныһәләр дедиләр ки, Рәһиминин көзләрини бағһасан, бармаглары илә илмәләрини халчанын һарада тохундугу, һәңсә мөкәтбә мәнәсү олдугуну дејир. Рәһим Искәндәри Брюсселдә јашәјән әзәрбәҗанлылар өзләринин әсғәлгә һесаб едир.

О, Әзәрбәҗанчәдән, Гарабагдан миһ километрләрлә узаглардә јашәсә дә, Вәтәндә баш верән һәдсәләрдән хәбәрдардыр. Авропада халгымызә гаршы мөһфур ермәни тәблиғәтинин пуча чыкхачыны, һазырда бу процесин кәтәдини деди. «Һагг» назиләр, үзүмәзә сөјләди. О, чыбиндән бир итәб чыхарды:

—Франсанын Страсбург шәһәриндәки һәмвәтәнимиз Әһмәд Тәбризлынын Гарабәҗин тарихинә дәир бурхадыгы бу итәб франсыз дилиндә дидир. Ону АФФ-ин «Дәҗлә» иштирјәти чәп етмишдир. Ишәләләһ, өмүр вәфа етсә, бу итәбни түрчәлә тәрчүмә етдириб бурхадырмаг истәјирәм. һесаб едирәм ки, бу дә мө-

ним халгымын гаршысында бир итәмәтнин олар.

Рәһим Искәндәр сөһбәтә һәмшә Гарабағла башләјиб, Гарабағла гуртарыр. Бир дөҗә сөрүшдү:

—Һеч Гарабағда, Шушада, Чыдыр дүзүндә олушмамы!

—Бәли,—дедим.—Елә сәфәрдән бир ичә һәфтә әвәл Шушада мдәм, Түршуда, Гәҗәлүдә, Кәричәһәндә олдум.

Елә буну дәмшидим ки, Рәһим Искәндәринин көзләриндә јәш киләләнди. өзү күчлә тохтәдә деди:

—Мән чөһәҗә чох сүтүл кетдим. Мәнә јола сәләһларын сифәти көзләримә һәмшәлик һәкк олушуб. үмүмийәтлә, Ханкәндидән чыдыгым күн нә көрүшмәсә, һәмисә индикә кими көзүмү бағһында дидир. О дә јәдәмдәдыр ки, јола сәләһларын һөҗәҗаны мәнә дә чәшдирдыгындан ағарма бир ири даш тохунду, бәрк ағрымды. Ашәғи әһлиб дөшә кәтүрдүм. Әтрафдагылар елә билдиләр дашы һарәјәсә туллајачағам. Мән дашы бағһыма басдым. Гәјрә-иктијари гышгырдим: «Сәни гөрүмәгә кәдирәм, а дашымы, сизә гөрүмәгә кәдирәм а тозүм, а кәсәјим, әј дағым, әј мөшәләрим, әј булағым, саламәт гәлһәм». Буну дејәркән ани оларә фикрләшмишдиким ки, йәғни даш ағарма онуна видәләшмәјиб кәтәдјим үчүн тохунубуш. һеч дәмә билдирмиш ки, бир дә о тәрәфләрә гәјтмәјачағам.

РӘһИМ Искәндәрин һөҗәҗәндән бүтүн бәдәни пәјыз чычәји кими титрәјирди. Хәли сонра өзүнә кәлиб деди:

—Биз о вақт империяјә хулјәсина вә төрпә азарына дүшүмүк алман фашизмине гаршы бир јуаргү кими бирләшмишдиким: Руслар, украинлылар, белоруслар, гәзәрләр... Мәнчә, империя вә төрпә азарына туулуш дашнакым дә фашизм кими бир хәстәлидик. Ләкин она гаршы муһәррибәдә Әзәрбәҗан халгы санки мөјдәндә төк гәлмишдыр. Нијә! Бах, бу илә баша дүшүмүрәм. Нә үчүн ССР-ини башга халглары «Бөјүк Ермәнстан» империясы јаратмаг хәләһәлә дүшөнләрә гаршы сәсләрини чыхармырлар!

Рәһим Искәндәр мәнә икхисәсчә журналист, һазырда һәм дә иш вәккәли кими фәләијәт көстәрән 26 јашлы Бүләнд Курчәмлә таныш етди. Бүләнд Түркијәдән чыкән һәмвәтәнимиздән дидир. Ораја ксә ата-бабалары Јереван јахынлыгында кәчүрүлүшләр. һазырда атасынын билбеләри Перизад, Ханым вә Мүләр Совет Иттифагында јашәйр.

Бүләнд Түркијәдә јашәјәркән әвәл «Јашыл Иғдыр», сонра «Сөн һавадис» гәзетләриндә ишләјиб. 1980-чи илдә Брюсселә кәлмиш, бурада «Тәрчүман» вә «Һурријәт» гәзетләринин мүһбири кими чалымышдыр. 1986-чы илдән сәрбәст гәзетчидир.

Бүләнд гүрбәтдәки әзәрбәҗанлыларын һөҗәтинин, оныларын истәк вә әрзуларын, проблемләринин, дил, дин, әдәт-әңгәләринин, мәдәнијәтләринин гәрби өлкәдә ичә јашатдыгларыны ишығландырмаг, һәм дә тәблиғ етмәк мәғсәдилә 1986-чы илдә латын әлифбәсы илә «Гүрбәт» адлы гәзет бурхалағә башламышдыр. «Гүрбәт гүрбәтчинин көзү, гулағи, сәксидир» епиграфы илә чыкән гәзетини вур-түт беш һәмрәс ишыг үзү көрүшдүр. Сонрадан көмәк, материал олмадыгы үчүн гәзетини нәшрини дәјәндирмишдыр. Бүләнд Әзәрбәҗанчәлә мәдәни әләғәләри кәнишләндирмәк иштәјитдидир. Ондән бу сәһәдә нә кими ишләр көрмәјә гәдир өлдугуну сөрүшдүгә деди:

—Брюсселдә Әзәрбәҗан рәссамларынын сәркисини тәшкил едә биләрәм. Әзәрбәҗан мусықисини јәјән студия ачарам. «Әзәрбәҗан еви» јарәдарам вә с. Әлибәтто, бүтүн фәләијәтинин «Вәтән» Чәмијјәти илә сых әләгә шәклиндә һөҗәтә кәчирмәк истәрдим.

БҮЛӘНД мәнә бир тәһә әзәрбәҗанлы илә дә таныш етди. Оныларын һәмисини бир истәк, бир дүҗә, бир севки бирләшдирди: Әзәрбәҗан. Микајыл Кәләли, Вәли Атһли, Дурсун Дур, Корәғли Јашар, Зәһраб Гылыч, Гәһрәман Дур, Аһан Дәмирчи, Ләвәнд Улдәзлу, Гыјәс Јашар вә башгалары илә сөһбәт әсәсиндә ејрәндән ки, онылар дә «Вәтән» Чәмијјәти илә әләгә јаратмаг истәјирләр. һәмвәтәнләрлә сөһбәт заманы дејирдик ки, һәр бириниз ејрә-арылыгдә Вәтәнлә әләгә сәхләмәг, она хидмәт етмәк истәјирсиниз, һәр биринизин гәлббиндә бир Әзәрбәҗан јатыр. Ләкин бир мәдәнијәт мәркәзи әтрафиндә бирләшәрәк, Вәтәнлә даһә сых әләгә јаратмағә хидмәт едөн бир тәшкилатдә чөмләшмәкдә чөтиһлик кәчирсиниз, һәлә-едичи әддимә атмырсыниз. Аһы, бу мүр мәркәзәләри түрләр, әрәбләр, болгарлар, југославлар, руслар, ермәниләр чохдан јаратмышлар. Бәлә сөһбәтләри бириндә мәдәнијәт мәркәзини јаратмаг үчүн тә’сис јығычәғи кәчирмәк гәрәрә алынды. Фәләрлә мәдәнијәт мәркәзини программаны јазмаг һәвалә олуңду. Бүләнд топлантынни кәчиркәчәји барәдә ағһа чәп етмәји вә јәјмәҗә өһдәсинә кәтүрдү. Ини күн сонра әзәрбәҗанлыларын нумајәндәләри «Гәдәҗ» кафе-синә топландылар. Мәнә сөз вердик. «Вәтән» Чәмијјәтинин фәләијәти, мәғсәд, мәрәми барәдә дәмшидим, әләғәләримизни фәјәдәсини тәј етдим. Рәһим Искәндәр, Микајыл Кәләли, Дурсун Дур, Корәғли Јашар, Зәһраб Гылыч вә башгалары чыгыш етдиләр. Пәһларындан, әрзуларындан сөз аңдылар. Мәркәзини програмы гәбул олуңду. Рәһбәр органы сечилди. Рәһим Искәндәр јекдилликлә мәркәзини сәғди етдилди.

Йығынчагдан сонра Вәли Атһли мәнә јахынлашды. Гәрби көвәркилији илә дилләнди:

—62 јашым вәр. өзүм индикә Ермәнстан ССР-ин Сейидли кәндиндә дунјага кәз ачымшам. Брюсселә Иғдырдән кәлмишәм. Анам һаҗыһанлыдыр. Атамнын ады һәсән, бабамнын ады Вәлидир. Ону арвадынын ады Ләјән, атасынын ады Әләсәдир. Беш ушағым вәр: Бәкир, Сәвил, Сүбүл, Суад, Үфүг. Бабәјәм, једди нөвәм вәр. Ричәм будур ки, Әзәрбәҗанчә бизләри таныһарым вәрсә, сәсимизә сәс версинләр. Јашымлыр бир чығындә мөни севиндирсинләр. Инанын ки, өзүмүз гүрбәтдә, гәлбимиз Вәтәндә, гулағымыз сөксәдир. Дејим ки, Иғдырда Шелли, Чәбанкәрәм, Зәһкибасар, Ирэван, Гарабәли, Сәрчәлар тәрәфләрдән чолу әзәрбәҗанлы јашәйр. Тәкчә Сейидли кәндиндән чыгышы 15 аилә таныһарым. Мәнәни гөһүмләримдән һәр ичәси Түркијәдә јашәйр: гардашларымдан Әли, һүсәјн, Гурбан, Чәли, Иғдырда, бачым Фәтима Ангардә јашәйр.

Бир ашам сорағымла мөһманханәјә кәләп Кәзим Әибәрзәдә вә Чәвәд Әмин илә көрүшдүм. Онылар мәдәни әләғәләрини кәнишләндирмишә, Брюсселдә, үмүмийәтлә, Авропада Әзәрбәҗанчы танымамына һәмшә чалышмағә һазыр оядугларыни билдирдиләр. һәмвәтәнләримиз дедиләр ки, гоншу Лүксембургдә дә миһләрлә әзәрбәҗанлы јашәйр вә онылар дә Вәтәнлә әләгә јаратмаг әрзусундәдырлар. Кәзим бөј мусық илә, тәусәс, ашыг мусықисини илә чох мәрәғләмәр. Хәһиш етди ки, имкан оларсә, она ашыг мусықисини јазылышмәк һәссәтләр кәндәр.

Нидерланд вә Белҗикада он күнлүк сөһбәт заманы гүрбәтдәки әзәрбәҗанлыларын психолоҗиясы, дини, дилә, әдәт-әңгәләгә бағһымы, һөҗәтәрә, дунја көрүшү илә јахындан таныш олдум. Кәлдичи башлычә ичәчә сә будур: **АВРОПАДА БИР ӘЗӘРБӘҗАН ГАТАРЫ КӨРӨКӨТӘ КӘЛИШДИР** ВӘ ОНА СУГӨТ ВЕРӘН ГҮВӘЛӨРДӨН БИРИ, БӘЛКӘ ДӘ БИРИНЧИСИ «ВӘТӘН» ЧӘМИЈЈӘТИДИ.

Абд ТӘҒИРОВ.

ӘБДУЛӘЛИ БӘЈ ӘМИРЧАНОВ

БУ БАРӘДӘ ИЛК ДӘФӘ

Дәүрүнүн танынмыш сийәси вә ичтимаи хәдими Әбдүләли Бәј Ширәли бәј оғлу Әмирчанов 1870-чи илдә Шәкидә анадан олмушдур. О, 1876—1883-чү илләрдә Шәки шәһәр мәктәбиндә охумуш, сонра Тифлиسدә Александровски Мүәллимләр Институтуна дахил олмушдур. Әбдүләли бәј сонралар Азәрбајҗанын мәшһур маариф хәдимләри кими танынмыш С. М. Гәнизадә (1866—1942), һ. Маһмудбәјов (1864—1928) вә С. Әбдүррәһманбәјовла (1860—1922) бирлидә охумуш вә јахындан достлуғ етмишдир.

1888-чи илдә тәһсилени баша вуран Әбдүләли бәј Әмирчанов Шәки шәһәр мәктәбинә мүәллим тәјин олунмушдур. Мәктәбдә азәрбајҗанча дәрс кечилмәси, рус дилини өјредилмәси, тарих, чоғрафија, тәбиәтшүнәслиғ вә ријәзијанын тәдриси саһәсиндә онун хидмәтләри бәјүкдүр.

Ә. Әмирчанов етән әсрин ахырларында Ләнкәрәна кечәрәк, мүәллим ишләмиш, кәркәмли маарифчи Тејмур бәј Бајрамәлибәјовла (1862—1937) бирликдә бир чоғ мәдәни-маариф тәдбирләрини һәјәтә кечирмишдир. О, һәмин шәһәрдә дә илгә гурмушдур.

Әсрин әввәлләриндә Бақыја кәчән Әмирчанов шәһәрин рус—Азәрбајҗан мәктәпләриндә дәрс демәклә јанашы, дәвләт идәрәләриндә вә мүхтәлиф ширкәтләрдә мүһәсиб вәзифәләриндә дә ишләмишдир. О, Бақыда фәалијәт кәстәрән бир сыра мәдәни-маариф тәәмијәтләринин фәал үзвү олмуш, Азәрбајҗан мүәллимләринин I (1906-чы ил) вә II (1907-чи ил) гурулталарында јахындан иштирак етмишдир.

1917-чи илдә Русыјада феврал—буржуа ингилабы баш верди. Ә. Әмирчанов сийәси һадисәләрә гошулду. 1918-чи ил мартын 18-дән 22-дәк Бақыда чәһәдән гајыдан низами ермәни әскәри бирликләри 30 минә јахын азәрбајҗанлыны гырды. Онлар С. Шаумјанын кәстәриши илә Бақы Советини гошуну тәркибинә дахил едилмишдиләр. Шәһәрдә бу гырғынын гаршысыны алмаға чалышанлардан бири дә Ә. Әмирчанов иди. О, мартын 27-дә јаранмыш Милли Мүсәлман Шурасы Мүвәггәти Ичрайјә Комитәсинин үзвү иди.

1918-чи ил мајын 28-дә Азәрбајҗан Демократик Республикасы елан олунду. Битәрәф Ә. Әмирчанов Азәрбајҗан Республикасы назирләр шура-сынын сәдри Фәтәлихан Хојскинин (1875—1920) тәшкил етдији II һөкүмәт кабинетиндә (17. VII. 1918) малијә назир тәјин олунду. Онун рәһбәрлији алтында Азәрбајҗан һөкүмәт Банкы фәалијәтә башламышдыр.

Бақы 15. IX. 1918-чи илдә ојунчаг Сентрокаспи диктатурасы гүввәләриндән тәмизләндикдән сонра, Азәрбајҗан Республикасы һөкүмәти Кәчәдән Бақыја кәчмүш вә Ә. Әмирчанов өз вәзифәсини бурада ичра етмишдир. һәмин ил октябрын 6-да һөкүмәт кабинетиндә бәзи дәјишикликләрлә әләгәдар Әбдүләли бәј Әмирчанов өз вәзифәсиндән азад олунмуш, һәмин күндән дәвләт нәзәрәтчиси вәзифәсини тутмушдур.

Ә. Әмирчанов 1918-чи ил декабрын 7-дә Бақыда тәнтәнәли сурәтдә ачылмыш Азәрбајҗан парламентинә үзвү сечилмишдир. О, парламентдә битәрәфләр групуна дахил иди.

1918-чи илин декабрында Ф. Хојскинин кабинетси истәфәја чыхдығы үчүн Ә. Әмирчанов тутдуғу вәзифәни тәрк етмишдир.

1919-чу илин орталарында харичи өлкәләрлә тичарәт әләгәләри јаратмағ үчүн Ә. Әмирчановун јахындан иштиракы илә Бақыда «Дәјанәт» ширкәти јарадылмышдыр. һәмин дәврдә Бақыда һәјәтә кечирилән бир сыра мәдәни-маариф тәдбирләринин тәшкилатчыларындан бири дә Ә. Әмирчанов иди.

1920-чи ил апрелин 27-дә баш верән һадисәләрдән сонра Әбдүләли бәј Әмирчанов Азәрбајҗаны тәрк едәрәк Истамбула кәчмүш вә 1948-чи илдә орада вәфат етмишдир.

Мөвсүм ӘЛИЈЕВ.

нар-
ин-
әл-
ол-
ки,
әри-
зәл
үтүн
әрг-
үсү,
Бүл-
әгу,
зәр
һә-
злы-
әд
ими-
мля
ән
ачы
злы
чан)
иназ
мәд
һә-
дир.
сиги
му-
хин-
лик-
сын-
иди.
җам
ә вә
нын
фә-

идән
80-
ад-
ач-
җам
има-
ичи
фә-
лан-

ха-
ола-
гле-
зә-
мәј-
әси
ләрг
дан
рин
им-
иди.
нда
ир.
зын
тәр
ләр-
зә-
лты
са-
лә-
ны

« Odlar yurdu » Aralek 1989

3

ƏBDÜLƏLİ BƏJ ƏMİRÇANOV

BU BARƏDƏ İLK DƏFƏ

Дөврүнүн танынмыш сийаси ве ичтимаи хадими Əbdüləли бəj Ширəли бəj оғлу Əмирçанов 1870-чи илдə Шəкидə анадан олмушдур. О, 1876—1883-чү иллəрдə Шəки шəһəр мəктəбиндə охумуш, сонра Тифлисдə Александровски Мүəллимлэр Институтундə дахил олмушдур. Əbdüləли бəj сонралар Азəрбайҗанын мəшһур маариф хадимлери кими танынмыш С. М. Гəнизадə (1866—1942), н. Маһмудбəјов (1864—1928) ве С. Əbdүррəһманбəјовла (1860—1922) бирлидə охумуш ве јахындан достлуғ етмишдир.

1888-чи илдə тəһсиллини баша гуран Əbdüləли бəj Əмирçанов Шəки шəһəр мəктəбинə мүəллим тəјин олунмушдур. Мəктəбдə азəрбайҗанча дəрс кечилмəsi, рус дилинин өјредилмəsi, тарих, чоғрафија, тəбиəтшүнаслиғ ве ријазийятын тəдриси саһəsиндə онун хидмəтлери бəјүкдур.

Ə. Əмирçанов өтөн əсрин ахырларында Лəнкəранə кəчəрək, мүəллим ишлəмиш, кəркəмли маарифчи Тəјмур бəj Бəјрамəлибəјовла (1862—1937) бирликдə бир чəх мэдəни-маариф тəдбирлєрини һəјатə кечирмишдир. О, һəмин шəһəрдə дə айла гурмушдур.

Əсрин əввəллєриндə Бакыја кəчөн Əмирçанов шəһəрин рус—Азəрбайҗан мəктəблєриндə дəрс дəмəклə јанашы, дəвлэт идарөлєриндə ве мұхтəлф ширкəтлəрдə мүһасиб вəзифлєриндə дə ишлəмишдир. О, Бакыдə фəалијэт кəстəрэн бир сыра мэдəни-маариф чəмијјэтлєринин фəал үзвү олмуш, Азəрбайҗан мүəллимлєринин I (1906-чы ил) ве II (1907-чи ил) гурултайларында јахындан иштирак етмишдир.

1917-чи илдə Русияда феврал—буржуа ингилабы баш верди. Ə. Əмирçанов сийаси һадиселərə гошулду. 1918-чи ил мартын 18-дөн 22-дək Бакыда чəбһədөн гајыдан низами ермөни əскəri бирдиклєри 30 минə јахын азəрбайҗанлыны гырды. Онлар С. Шаумјанын кəстєриши илə Бакы Советини гошуну тєркибинə дахил едилмишдилər. Шəһəрдə бу гырғынын гаршысыны алмаға чалышанлардан бири дə Ə. Əмирçанов иди. О мартын 27-дə јаранмыш Милли Мүсəlман Шурасы Мүвəггəти Ичрайијə Комитєсинин үзвү иди.

1918-чи ил мајын 28-дə Азəрбайҗан Демократик Республикасы е'лан олунду. Битərəф Ə. Əмирçанов Азəрбайҗан Республикасы назирлєр шурасынын сəдри Фетəлихан Хојскинин (1875—1920) тəшкил етдији II һөкүмэт кабинєсиндə (17. VII, 1918) малијјə назир тəјин олунду. Оун рəһбərлији алтында Азəрбайҗан һөкүмэт Банкы фəалијјэтə башламышдыр.

Бакы 15. IX, 1918-чи илдə ојунчағ Сентрокаспи диктатурасы гүвəлєриндөн тəмизлэндикдөн сонра, Азəрбайҗан Республикасы һөкүмəти Кəнчəдөн Бакыја кəчмүш ве Ə. Əмирçанов өз вəзифєсини бурадə ичрə етмишдир. һəмин ил октјабрын 6-да һөкүмэт кабинєсиндə бə'зи дəјишикликлєрлə əлағадар Əbdüləли бəj Əмирçанов өз вəзифєсиндөн азад олунмуш, һəмин күндөн дəвлэт нəзəрəтчиси вəзифєсини тутмушдур.

Ə. Əмирçанов 1918-чи ил дəkабрын 7-дə Бакыда тəнтəнəли сурəтдə ачылмыш Азəрбайҗан парламентинə үзə сечилмишдир. О, парламентдə битərəфлєр группна дахил иди.

1918-чи илин дəkабрында Ф. Хојскинин кабинєси исте'фаја чыхдығы үчүн Ə. Əмирçанов тутдуғу вəзифəни тəрк етмишдир.

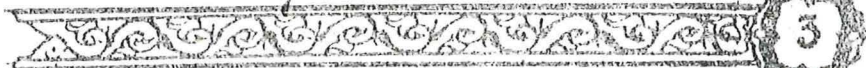
1919-чу илин орталарында харичи өлкөлєрлə тичарət əлағөлєри јаратмағ үчүн Ə. Əмирçановун јахындан иштиракы илə Бакыда «Дəјанəт» ширкəти јарадылмышдыр. һəмин дəврдə Бакыда һəјатə кечирилөн бир сыра мэдəни-маариф тəдбирлєринин тəшкилатчыларындан бири дə Ə. Əмирçанов иди.

1920-чи ил апрелин 27-дə баш верən һадиселəрдən сонра Əbdüləли бəj Əмирçанов Азəрбайҗаны тəрк едэрək Истамбула кəчмүш ве 1948-чи илдə орадə вəфат етмишдир.

Мөвсүм ƏЛИЈЕВ.

Moskova'da hukuk tahsil etmişdir.
1918 yılında Azerbaycan cumhuriyetinin Kurulmasında rol oynamıştır.

ƏBDÜLƏLİ BƏJ ƏMİRÇANOV

67 BƏRƏDƏ İLK DƏFƏ

Даврунун танынмыш сijasи ве ичтнмаш хадими Əbdүлели бəј Ширели бəј оғлу Əмирчанов 1870-чи илдә Шәкидә анәдән олмушдур. О, 1876—1883-чү илләрдә Шәки шәһәр мәктәбиндә охумуш, өмирә Тифлисдә Александровски-Мүәллимләр Институтунә дахил олмушдур. Əbdүлели бəј сонрәләр Азәрбајчанын мәшһур маариф хәдмиләри кими танынмыш С. М. Гәнизадә (1866—1942), Н. Мәһмудбәјов (1864—1928) вә С. Əbdүррәһманбәјовла (1860—1922) бирлидә охумуш вә јахындан достлуғ етмишдир.

1888-чи илдә тәһсилни баша аурән Əbdүлели бəј Əмирчанов Шәки шәһәр мәктәбинә мүәллим тәјнә олунмушдур. Мәктәбдә азәрбајчанча дәрс кечилмәси, рус дилини өјрәдилмәси, тарих, чоғрафија, тәбиәтшүнәслиғ вә ријазийәтин тәдриси сәһәсиндә онун хидмәтләри бөјүкдур.

Ə. Əмирчанов өтән әсрин ахырларынәдә Ләнкәрәнә кечәрәк, мүәллим ишләмиш, көркәмли маарифчи Тәјмур бəј Бәјрәмәлибәјовла (1862—1937) бирликдә бир чоғ мәдәни-маариф тәдбирләрини һәјәтә кечирмишдир. О, һәмин шәһәрдә дә аилә гурмушдур.

Әсрин әввәлләриндә Бакыја кәчән Əмирчанов шәһәрин рус—Азәрбајчан мәктәбләриндә дәрс демәклә јанашы, дөвләт идәрәләриндә вә мүхтәлиф ширкәтләрдә мүһәсиб-вәзкфәләриндә дә ишләмишдир. О, Бакыда фәалијәт кәстәрән бир сыра мәдәни-маариф чөмијәтләринин фәал үзвү олмуш, Азәрбајчан мүәллимләринин I (1906-чы ил) вә II (1907-чи ил) гурулајларында јахындан иштирак етмишдир.

1917-чи илдә Русияда феврал—буржуа ингилабы баш аверди. Ə. Əмирчанов сijasи һадисәләрә гошулду. 1918-чи ил мартын 18-дән 22-дәк Бакыда чөбһәдән гајыдан низамы ермәни әскәри бирликләри 30 минә јахын азәрбајчанлыны гырды. Онлар С. Шаумјанын кәстәриши илә Бакы Советинин гошуну тәркибинә дахил едилмишдиләр. Шәһәрдә бу гырғынын гаршысыны алмаға чалышанлардан бири дә Ə. Əмирчанов иди. О, мартын 27-дә јараңмыш Милли Мүсәлман Шурасы Мүвәггәти Ичрәијә Комитәсинин үзвү иди.

1918-чи ил мајын 28-дә Азәрбајчан Демократик Республикасы елан олунду. Битәрәф Ə. Əмирчанов Азәрбајчан Республикасы назирләр шурасынын сәдри Фәтәлихан Хојскинин (1875—1920) тәшкил етдији II һөкүмәт кабинетиндә (17. VII, 1918) малијә назир тәјин олунду. Онун рәһбәрлији алтынәдә Азәрбајчан һөкүмәт Банкы фәалијәтә башламышдыр.

Бакы 15. IX, 1918-чи илдә ојунчағ Сентрокаспи диктатурасы гүвәләриндән тәмизләндикдән сонра, Азәрбајчан Республикасы һөкүмәти Кәчәдән Бакыја кәчмүш вә Ə. Əмирчанов өз вәзифәсини бурада ичрә етмишдир. һәмин ил октябрын 6-да һөкүмәт кабинетиндә бәзи дөјишикликләрә әләгәдәр Əbdүлели бəј Əмирчанов өз вәзифәсиндән азад олунмуш, һәмин күндән дөвләт нәзарәтчиси вәзифәсини тутмушдур.

Ə. Əмирчанов 1918-чи ил декабрын 7-дә Бакыда тәнтәнәли сурәтдә ачылмыш Азәрбајчан парламентинә үзвү сечилмишдир. О, парламентдә битәрәфләр групуна дахил иди.

1918-чи илин декабрында Ф. Хојскинин кабинетси истефаја чыхдыгы үчүн Ə. Əмирчанов тутдуғу вәзифәни тәрк етмишдир.

1919-чу илин орталарында харичи өлкәләрә тиچارәт әләгәләри јаратмағ үчүн Ə. Əмирчановун јахындан иштиракы илә Бакыда «Дөјанәт» ширкәти јарадылмышдыр. һәмин дөврдә Бакыда һәјәтә кәчирилән бир сыра мәдәни-маариф тәдбирләринин тәшкилатчыларындан бири дә Ə. Əмирчанов иди.

1920-чи ил апрелин 27-дә баш аверән һадисәләрдән сонра Əbdүлели бəј Əмирчанов Азәрбајчаны тәрк едәрәк Истамбула кәчмүш вә 1948-чи илдә орада вәфат етмишдир.

Мәвсүм ƏЛИЈЕВ.

Handwritten notes:
1912 yilun da Azerbaycan cumhuriyatinin Kuvve Mevzesi de...
Koskova da hukuk fakulteti...
Əmirçanov

28 م - 18 له آ . ر حکومت لغا پیری .

طریق . ا . هلو و اسناد فتح علی بیگ در کینده

(1875 - 920) حکومت 18 له 17 - 9 -

918 قریه ناطری . اوئله رهبر لکیره آ . حکومت

بانیسی صفالیه کیده . بیا تک 18/9/18

... یوندنه حکم چو بی . وظیفه نظام ابتدای

کیمی کت 6,10 ده ده حکومت ایرلان .

دولت نظامی و قبیله شورده . 18, 12, 7 ده

صفا ایلم باکو ده اداره حکومت ایلم جلای .

او بار لشکره طرفینا کوی . 18, 12, 1 ده

قاپی بیگی استغنا س اعززه استغنا بقوی . 18 اوئله

شده طریقه تجارت کلا نیاتنه ایچونه باکو ده ترک

خایا بلده او صیده کی بیله قذنی مهارف

تبدیلی ایلمده در 1920 ها

ایلم آیم قاپی بیگی . ج . قوروی بیگی -

Handwritten notes at the bottom of the page, including the number 918 and other illegible scribbles.

۱- اؤرنا لوله اچ آردیسی

۲- قافیله لوله اچ کلدیسی

۳- کئله صوره لوله اچ

۴- یاییبه یا نغسه بر سر دلمه اچ

۵- بئده کی عیله لر

۶- اعادة کئله سی

۷- اقا قات

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 2081

